

Posudek diplomové práce Vlasty Zajícové Vinné sklepy *Vicenta Blasca* *Ibáñeze ve dvou českých překladech*

Diplomová práce Vlasty Zajícové působí jako celek promyšleně. Projev autorky je kultivovaný, zjevná je pečlivost vypracování. Zvláště bych pak chtěl ocenit část věnovanou rozboru obou překladů.

V zásadě byla dobře zpracována i část literárně historická, zasazená do širších společenských souvislostí, přesto však mám právě k této části několik připomínek.

Dominují zde dva zdroje, z nichž je čerpána naprostá většina informací – Reig a Běličova publikace o pojednávaném autorovi. Již z tohoto zúžení plynou jistá rizika jednostrannosti, omezenosti pohledu na takto široce pojatou problematiku. Za diskutabilní považuji především publikaci Běličovu, která vyšla roku 1953, tedy před více než půl stoletím. To je samo o sobě jistě zátěží, literární historie se v mnohém ohledu od té doby posunula. V tomto případě však nejde jen o stáří práce, ale také o to, co autorka ostatně sama zmiňuje, že je tento literární historik striktně ideologicky vymezen, což samozřejmě ovlivnilo řadu jeho soudů. Ostatně Zajícová využívá tuto publikaci nejen v otázkách literárně historických, ale dokládá jí i hodnocení sociálního kontextu vzniku Ibáñezových děl. Toto přimknutí se autorky k Běličově pozici s sebou nese, zřejmě neuvědoměle, i přejímání jeho slovníku, tedy slovníku ideologie, již vyznával, mám na mysli pojmy jako „úpadková literatura“, „vykořisťované vrstvy“, „bigotní aristokratka“ atd.

Dalším důsledkem přílišného důrazu na tento zdroj je velmi problematické, sporné hodnocení příslušníků tzv. generace 98. Jen pro příklad, rozhodně není pravda (možná s výhradou raného Valle-Inclána), že by jim byly cizí otázky národní a sociální (11), právě naopak. Ostatně s tím souvisí, podle mého názoru, neujasněnost, nerozlišenost mezi zaměřením na otázky sociální v díle a snahou o to, aby dílo bylo masově přijatelné čili populární, „lidové“, to

je zřejmé zvláště na str. 46-48. Na str. 48 autorka konstatuje, že úspěch Ibáñezových románů (tedy popularita) byla dána tím, že „[v]ětšina čtenářů [...], tj. lidových vrstev a dělníků, se s autorovým stanoviskem ohledně monarchie i církve ztotožňovala“. Kdyby tomu tak bylo, musela by být značná část děl zmiňovaných autorů generace 98 stejně populární, protože ve vztahu k politickému režimu i církvi byli neméně kritičtí. (K tomuto tématu ještě na okraj, nevím, zda Azorín napsal článek o Andalusii pro *El Imparcial* na objednávku (49), ale právě za tento článek byl, jak zmiňuje třeba Forbelský, z tohoto periodika vyhozen.)

Na některých místech textu (např. 76) se objevují nedostatky v oblasti naratologie, mám na mysli směšování autora a vypravěče. Polopřímá řeč vyjadřuje sblížení pásma postavy s pásmem vypravěče, nelze mluvit o autorském komentáři. Autorský komentář musí být vydělen tak či onak z textu, uvnitř je to vždy tak či onak stylizovaný vypravěč.

Nyní krátce k části věnované rozboru a hodnocení překladů. Pokud jde o Veitha, nesouhlasím s autorkou práce v tom, že zkreslil ideovou náplň díla nebo že není jasné, proč ten či onen zásah do originálu udělal, podle mého názoru ve většině případů, jež jsou v diplomové práci uvedeny a o nichž se autorka v této souvislosti zmiňuje (86, 98, 99, 101, 132), usiloval překladatel o intenzifikaci autorova ideového poselství a tyto jeho zásahy tomuto úsilí odpovídaly (mám na mysli jistá „dovysvětlení“, zdůrazňování, třeba i v oblasti grafické apod.).

K Cibulovu překladu se autorka zmiňuje kriticky např. na str. 112, když mu vyčítá užití slova „proklet“, protože je to archaismus. Popravdě nevím, jak by bylo možné toto vhodněji přeložit, aniž by došlo k významovému posunu. Na str. 118 pak je jako příklad chybného překladu uvedeno použití obratu „dělat stojku“. Podle mého názoru je však tento obrat mezi „obecným lidem“ zcela běžný, a to přesně pro vyjádření skutečnosti, jež je míněna v originále. Na str. 119 pak autorka považuje za nevhodné přeložení výrazu „catálogo“ jako ceník, myslím si, že v době, kdy překlad vznikl, to bylo naopak naprosto adekvátní.

Běžné užívání slova „katalog“ přišlo v této souvislosti postupně, s náporem „odpudivé, konzumní západní společnosti“. V době Cibulova překladu u nás byly ceníky, ne katalogy. Na str. 120 zmiňuje autorka jako nevhodné použití, v tomto případě doslovného, překladu slova „harpje“ a nabízí jiné varianty, ty však jsou, podle mého názoru, neadekvátní, výraz „harpje“, tak jak je, či byl užíván (možná to trochu souvisí i s oním posunem, který zmiňuji v předchozích bodech), má specifický významový odstín, jemuž pojmy „čarodějnice“, „dračice“ či „saň“ prostě neodpovídají.

Za problematické považuji vícekrát opakované použití výrazu „ratejna“, který náleží do obecné češtiny, chápu, že se autorce nechtělo psát stále o velké stodole (52), ale toto je přece jen sporné řešení.

Za závažný nedostatek práce považuji to, že v textu panuje naprostá nejednotnost v oblasti přechylování, respektive nepřechylování, ženských příjmení (9, 18, 19, 29, 30, 40...).

V uvedené bibliografii v závěru práce autorka do oddílu literatury sekundární zařazuje díla literatury primární.

Přes výše zmíněné připomínky a výhrady jsem přesvědčen, že práce je jako celek kvalitní, a doporučuji ji proto k přijetí k obhajobě.

V Chýni 25. ledna 2009

PhDr. Michal Fousek, Ph.D.

